

Django Unchained

'This ain't no sideshow'

Harm Coolen
3536092
Bachelor scriptie
Blok 3, studiejaar 2012-2013
Inleverdatum: 5 april, 2013
Themagroep Filmcultuur
Docent: Ansje van Beusekom

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1

Introductie

Inleiding

Focus

De film

Context van de film

Hoofdstuk 2

Reacties op Django Unchained

Het verloop van het debat

Opvallende elementen uitgelicht

Dieper in op de controverse

Hoofdstuk 3

Cultureel trauma & Representatie

Cultureel trauma

Representatie

Django Unchained als representatie

Django Unchained en het cultureel trauma

Hoofdstuk 4

Conclusie

Django Unchained

‘This ain’t no sideshow’

Hoofdstuk 1

Inleiding

DJANGO UNCHAINED, de nieuwste film van Quentin Tarantino, kwam op 25 december 2012 uit in de Verenigde Staten.¹ Nog voordat de film uitkwam, werd al duidelijk dat deze niet eenduidig ontvangen zou worden. Buiten de vraag of de film goed of slecht is, ontstond er kritiek rondom het sociale aspect: de film zou als beledigend ervaren worden. De controverse maakte me nieuwsgierig. Toen de film een kleine maand later in Nederland uitkwam, ben ik er zo snel mogelijk naartoe gegaan. De controverse in de media, in combinatie met hoe positief ik de film ervoer (ik vond de film erg vermakelijk en vanuit mijn perspectief onschuldig), daagde me uit om hier onderzoek naar te doen. Zo kwam ik tot het onderwerp van deze scriptie. Deze zal gaan over de eerste reacties op DJANGO UNCHAINED, waarbij ik me ga richten op de controverse die heerst rondom de het sociale aspect van de film.

Focus

De hoofdvraag die centraal zal staan in dit onderzoek luidt als volgt: *Hoe zal Django Unchained de geschiedenis ingaan, afgaande op de eerste reacties?* Om antwoord te krijgen op deze vraag, ga ik me focussen op de eerste ontvangst van de film. Hierbij gaat het niet om de individuele meningen van het bioscooppubliek, maar om de opiniemakers en de media die een analyse geven van de film. Deze reacties tracht ik overzichtelijk in kaart te brengen, waarna ik de analyse zal koppelen aan de termen cultureel trauma en representatie.

Dat ga ik vanuit de volgende opzet doen. Allereerst schets ik een algemeen beeld van de film. Daarbij beschrijf ik in het kort de plot en de achtergrond informatie. Nadat ik deze informatie uiteen heb gezet, ga ik in het op het debat, waarbij te zien zal zijn dat er in de Verenigde Staten veel commotie is rondom de film – niet alleen vanwege de stijl, maar ook en vooral om het onderwerp. In het derde hoofdstuk zal ik deze analyse beargumenteren door de koppeling te maken met de term cultureel trauma. Deze theorie onderbouwt wat uit de reacties op DJANGO UNCHAINED naar voren komt, namelijk dat slavernij nog steeds een problematisch onderwerp is in de Verenigde Staten. Tot slot zal ik deze bevindingen in de conclusie

---

¹ IMDb, “Release info *Django Unchained*,” accessed March 31, 2013, <http://www.imdb.com/title/tt1853728/releaseinfo>.

samenvatten en antwoord geven op de hoofdvraag: hoe zal DJANGO UNCHAINED de geschiedenis in gaan?

Bij het zoeken naar reacties van opiniemakers ben ik als volgt te werk gegaan. Ik heb gezocht naar artikelen vanuit bepaalde mediabedrijven zelf - zoals *The New York Times*, en *Variety* - en ik heb via Google en de zoekmachines van Universiteiten gezocht met zoektermen als '*Django Unchained controversy*'. Allereerst heb ik een grove selectie gemaakt van artikelen die inhoudelijk ingingen op de controverse. Deze heb ik chronologisch ingedeeld en samengevat, wat een uitgebreid document opleverde in totaal van 60 artikelen. Hiervan heb ik een tweede document gemaakt, waarbij in één oog opslag te zien is welk onderwerp het artikel behandelt, waar het artikel vandaan komt, en of de auteur voor- of tegenstander is van de film. De artikelen die zijn meegenomen in het onderzoek, verschenen tussen 10 december 2012, en 9 maart 2013. Zowel de uitgebreide als de compacte versie zijn verwerkt in de bijlage.

Tot slot wil ik dit essay afbakenen door twee keuzes nader toelichten. Bij het zoeken naar artikelen over DJANGO UNCHAINED heb ik de reacties van de makers van de film zo min mogelijk meegenomen. Het is immers duidelijk dat de makers zelf achter het idee staan van de film, anders zou de film niet in deze hoedanigheid gemaakt zijn. Het receptieonderzoek gaat dus over 'de stem' van de critici. Het tweede punt dat ik wil aankaarten, is dat ik de etnische achtergrond van de schrijvers binnen dit debat niet expliciet ga noemen. Aan de hand van de reacties op de film kon ik al snel concluderen dat of men een voor- of tegenstander van de film is, niet perse afhangt van het gegeven of iemand blank of zwart is. Daarom acht ik het in dit essay niet relevant om dit bij iedere auteur te noemen.

De film

DJANGO UNCHAINED speelt zich af in 1858, een paar jaar voordat de Amerikaanse Burgeroorlog zou uitbreken. In deze Western draait het om hoofdpersonage Django, die door Dr. King Schultz bevrijd wordt van slavernij om te helpen bij het opsporen van de beruchte 'Brittle Brothers'. Vermomd als tandarts, blijkt het ware beroep van Dr. Schultz premiejager; iemand die 'Wanted' personen opspoort, en in Schultz's geval, ze liever dood dan levend overdraagt aan de overheid. Na een succesvolle eerste missie besluiten Django en Schultz een samenwerking aan te gaan. Django wordt getraind, en ontwikkelt zich tot een welbespraakte, excellente premiejager. Maar Django is pas écht vrij als zijn vrouw Broomhilda ook bevrijd is. Zij wordt gevangen gehouden op een van de meest beruchte katoenplantages van die tijd. Eigenaar van de betreffende plantage is Calvin Candie. Deze verveelde jongeman,

heeft als hobby Mandingo Fighting - twee slaven die elkaar bevechten totdat één het met de dood bekoopt. Schultz biedt na een aantal succesvolle liquidaties zijn hulp aan Django aan om Broomhilda te bevrijden. Om de aandacht te krijgen van Candie, bieden Schultz en Django een hoge prijs voor een top-Mandingo fighter, om zo indirect Broomhilda weg te krijgen uit de plantage. Dit politieke spel, met verborgen agenda's en identiteiten, loopt af in één groot fiasco, maar uiteindelijk lukt het Django toch om wraak te nemen en met zijn vrouw de vrijheid tegemoet te gaan.²

Context van de film

DJANGO UNCHAINED is de zevende film geregisseerd door Quentin Tarantino, en financieel gezien zijn meest succesvolste tot nu toe. Daarnaast sleepte hij vijf Oscar-nominaties binnen, waarvan er twee werden verzilverd: 'Best Writing, Screenplay Written Directly for the Screen' en 'Best Performance by an Actor in a Supporting Role' (Christopher Waltz).³

De regisseur staat bekend om zijn verwijzingen naar andere films en het combineren van stijlen uit verschillende (sub)genres. In 1992 brak Tarantino door met de door grof geweld en taalgebruik controversiële film RESERVOIR DOGS. Deze film was niet alleen opvallend vanwege de harde stijl. Het type dialoog en de narratieve structuur werd als zeer vernieuwend ervaren. In 1994 deed hij daar nog een schepje bovenop met PULP FICTION. Sindsdien is Tarantino als maker niet meer weg te denken uit de 'filmwereld'.⁴

INGLOURIOUS BASTERDS (2009) is zijn eerste werk gebaseerd op historische feiten. In deze film over de Tweede Wereldoorlog, gegoten in een Spaghettiwestern stijl, speelt hij met de geschiedenis: Hitler wordt in dit verhaal door de Joden in een bioscoop geliquideerd.⁵ DJANGO UNCHAINED is daarmee de tweede film van Tarantino die uitgaat van een bepaalde historische setting. In dit geval 'de Antebellum South'. Ook in deze film speelt hij met historische feiten en mixt hij fantasie en werkelijkheid door elkaar.

De stijl van de film is komisch, ernstig, sensationeel en hard. Er wordt veel geweld getoond en er komt veel expliciet taalgebruik in voor. Het online filmtijdschrift *Variety* telde het aantal keren dat het woordje 'nigger' wordt genoemd

---

² *Django Unchained*, directed by Quentin Tarantino (2012; New York City, NY: The Weinstein Company, 2012), DVD.

³ IMDb, "Awards for *Django Unchained*," accessed March 31, 2013, http://www.imdb.com/title/tt1853728/awards?ref_=tt_awd.

⁴ IMDb, "Biography Quentin Tarantino," accessed March 31, 2013, <http://www.imdb.com/name/nm0000233/bio>.

⁵ *Inglourious Basterds*, directed by Quentin Tarantino, (2009; New York City, NY: The Weinstein Company, 2011), DVD.

in de film. De teller kwam uit op 109.⁶ Dit lijkt een gevoelig punt te raken in de Verenigde Staten, waar ik het volgende hoofdstuk dieper op in zal gaan.

---

⁶ Peter Debruge, "*Django Unchained*," *Variety*, December 11, 2012, <http://variety.com/2012/film/reviews/django-unchained-1117948899/>.

Hoofdstuk 2 Reacties op Django Unchained

In dit hoofdstuk breng ik de reactie op DJANGO UNCHAINED in kaart. Allereerst ga ik in op het algemene verloop van het debat. Vervolgens zal ik ingaan op opvallende kenmerken van de reacties en welke patronen er ten grondslag liggen. Tot slot ga ik dieper in op de inhoud van het debat om een goed beeld te geven van de toon en de argumentatie van de reacties. Daarbij belicht ik twee kernonderwerpen die in de reacties naar voren komen: ‘slavernij & entertainment’ en ‘film & historie’.

Het algemene verloop van het debat

Hoewel DJANGO UNCHAINED pas op 25 december 2012 uit kwam, startte het debat rondom de film reeds een paar weken daarvoor. Het eerste artikel dat ik meegenomen heb is van 10 december 2012. In de *The Daily Beast* stelt Allison Samuels dat het een goede zaak is dat Hollywood een film uitbrengt over slavernij; de auteur vindt het belangrijk dat het thema belicht wordt.⁷ Het is een positief begin, maar vrij snel daarna barst de discussie los. Op 21 december 2012 verklaart de Amerikaanse regisseur Spike Lee dat de film een belediging is voor zijn voorouders en dat hij de film niet zal gaan zien.⁸ De media in de Verenigde Staten nemen massaal zijn uitspraken over, waarna vele reacties volgen. De reacties zijn wisselend van aard, vanuit allerlei hoeken krijgt Spike Lee kritiek, of staat men hem bij. Maar hoewel Lee veel genoemd wordt, draait het debat niet alleen om hem. De film maakt tal van reacties los, men gaat in op het geweldsaspect van de film, of deze wel of niet racistisch is, en men weerlegt de film ten opzichte van het western-genre en de Hollywood geschiedenis. Het essentiële ‘probleem’ van DJANGO UNCHAINED lijkt dus in eerste instantie niet gemakkelijk aan te wijzen.

Begin januari 2013, als de film ongeveer twee weken uit is in de VS, verschijnen er steeds meer artikelen die aankaarten dat de film de historie verkeerd weergeeft. Ironisch genoeg ontvangt DJANGO UNCHAINED vier nominaties (waaronder voor Beste Film) van de NAACP Image Awards. Van het NAACP (National Association for the Advancement of Colored People) – een organisatie die zich inzet voor de juiste representatie van de Afro-Amerikaanse bevolkingsgroep – zou je juist verwachten dat ze tegen de film ingaan vanwege inaccurate, en cartooneske representatie van slavernij. Maar het tegendeel blijkt waar. Uiteindelijk wint DJANGO UNCHAINED de prijs voor Beste Bijrol (Samuel L. Jackson) en Beste Actrice (Kerry

---

⁷ Allison Samuels, "Quentin Tarantino on *Django Unchained* and the Problem with 'Roots,'" *The Daily Beast*, December 10, 2012, <http://www.thedailybeast.com/newsweek/2012/12/09/quentin-tarantino-on-django-unchained-and-the-problem-with-roots.html>.

⁸ Spike Lee, "Spike Lee Slams *Django Unchained*: 'I'm not gonna see it,'" *Vibe*, December 21, 2012, <http://www.vibe.com/article/spike-lee-slams-django-unchained-im-not-gonna-see-it>.

Washington).⁹ De woorden die Washington uitspreekt bij het ontvangen van de prijs, zijn veelzeggend: "Thank you for telling this story no matter what anyone says."¹⁰ Zowel de woorden van Washington als de prijs staan symbool voor de paradox dat de film oproept: is het een goede zaak dat het verhaal verteld wordt? Of dient een historische gebeurtenis als slavernij niet op deze manier verteld te worden?

Niet snel daarna, ontstaat er een rel rondom DJANGO UNCHAINED'S plastic poppen (action figures). 13 januari 2013 wordt vanuit verschillende hoeken om een verbod van de plastic poppen geroepen, omdat het 'uitbuiten van slavernij' met de verkoop van plastic poppen als beledigend wordt ervaren. Hierover is echter snel een consensus bereikt: het verbod wordt geaccepteerd, en de discussie hierover gaat snel weer liggen.¹¹

Het debat over de film is daarmee niet ten einde gekomen. Niet snel na de poppen-discussie komt in de derde week van januari de film uit in Europa. Daardoor verplaatst het nieuws zich en ontstaat er een nieuw epicentrum. In Europa ziet dit er echter geheel anders uit dan in de VS. In Nederland laat men de discussie rondom de controversie volledig liggen. Alleen in Engeland lijkt de boel een beetje op te leven. Maar het debat heeft hier een geheel andere toon. In Engeland gaat men meer inhoudelijk in op de film, en de reacties zijn minder heftig dan in de Verenigde Staten.

Het debat in de Verenigde Staten is daarmee nog niet voorbij. Er blijven artikelen komen die ingaan op de controversie, maar het patroon verandert wel: de storm gaat liggen, de artikelen vanuit 'de snelle' entertainment websites zwakken af. Wat overblijft zijn veelal analyses die wat dieper op de film ingaan. Hier wordt vaak gerefereerd naar de historisch accurateheid en naar kenmerken die de Hollywood-industrie typeren. Ook het thema 'slavernij en entertainment', waar ik nog dieper op in zal gaan, blijft opspelen. Naast deze 'bezinkingen', komt de film door uitspraken van bekende Amerikanen toch nog regelmatig in het nieuws, bijvoorbeeld door deze Tweet op 25 februari 2013 van miljardair Donald Trump: 'Django Unchained is the most racist movie I have ever seen, it sucked!'¹² Dit soort uitspraken blijven het debat voeden en geven impulsen voor nog meer discussie. Gedurende het schrijven van deze scriptie is het debat dus nog steeds gaande.

---

⁹ Aaron Couch, "NAACP Image Awards Winners Announced," *The Hollywood Reporter*, January 2, 2013, <http://www.hollywoodreporter.com/news/naacp-image-awards-winners-announced-417553>.

¹⁰ Couch, "NAACP Image Awards."

¹¹ Kristy Puchko, "Now it's *Django Unchained* Action Figures Causing Controversy," *Cinema Blend*, January 8, 2013, <http://www.cinemablend.com/new/Now-It-Django-Unchained-Action-Figures-Causing-Controversy-34998.html>.

¹² Donald J. Trump, "Most racist movie I ever seen," *Twitter.com/realdonaldtrump* (blog), February 25, 2013, http://www.huffingtonpost.com/2013/02/25/donald-trump-django-unchained-racist-video_n_2759165.html.

Opvallende elementen uitgelicht

In de discussie rondom DJANGO UNCHAINED valt het op dat het debat zich kenmerkt door een hoge mate van controverse en een scherpe toon. Meningeën staan vaak haaks op elkaar en er zijn ongeveer evenveel voor- als tegenstanders van de film. De opvattingen hangen af van hoe men tegen de volgende twee concepten aankijkt: het thema slavernij en Hollywood als entertainmentindustrie. Deze concepten kennen veel verschillende invalshoeken, en lijken samen de perfecte cocktail te vormen voor een hevig debat.

Degene die bijdragen aan de discussie komen van verschillende achtergronden, zoals journalisten, politici, bekende Amerikanen, wetenschappers, filmliefhebbers, et cetera. Oftewel, 'iedereen' doet mee aan het debat. Opvallend is de groep 'bekende Amerikanen'. Zoals ik al aangaf begon het debat min of meer met Spike Lee. Daarna volgde zowel positieve als negatieve reacties van veel bekende figuren. Voorbeelden hiervan zijn: de TV-host Tavis Smiley, komediant Dick Gregor, Oscar-winnaar John Singleton, rapper NAS, politicus Najee Ali (voorzitter van de Project Islamic H.O.P.E), politieke activist Al Sharpton, en miljardair Donald Trump (zie bijlage voor overzicht). Doordat deze bekende Amerikanen zich mengen in de discussie, krijgt het debat rondom DJANGO UNCHAINED nog meer nieuwswaarde en een groter platform. Bovendien kun je je afvragen, waarom mengen deze mensen zich in het debat? De publieke figuren voelen zich blijkbaar geroepen tot het innemen en het bekend maken van een standpunt. Dit toont aan dat DJANGO UNCHAINED een gevoelig onderwerp aankaart.

Naast deze bekende figuren is het opvallend dat het debat vanuit veel verschillende onderwerpen wordt aangevoerd. Denk aan onderwerpen als racisme, taalgebruik, geweld, historisch accuraatheid en exploitatie. De verschillende onderwerpen zorgen voor een onoverzichtelijke discussie waarbij voor- en tegens lastig met elkaar te vergelijken zijn. Het komt dan ook regelmatig voor dat artikelen de discussie samenvatten. Soms om een statement te onderbouwen, maar ook om een beeld te geven van het debat zelf. Het gegeven dat de film op zoveel punten aangevallen wordt, geeft nogmaals aan dat DJANGO UNCHAINED een beladen onderwerp aansnijdt. De problematiek laat zich dus niet vangen binnen één onderwerp: het roept tal van reacties op.

Tot slot kom ik tot een van de belangrijkste kenmerken van het debat: het gegeven dat de discussie voornamelijk in de Verenigde Staten blijft. Uit de afkomst en de toon van de reacties blijkt dat het onderwerp van de film echt een Amerikaans onderwerp is. Buiten de Verenigde Staten lijkt het nagenoeg te verbleken. In Engeland gaat men nog wel in op de controverse, maar is duidelijk te zien dat de

reacties een stuk milder zijn. Als er bijvoorbeeld wordt aangekaart dat de film historisch gezien niet accuraat is, neemt men geen standpunt in als voor- of tegenstander van de film. Men toont het aan en ‘that’s it’. Het thema is lang niet zo beladen en wordt eerder gerelativeerd. Dit citaat van Jonathan Romney in de Engelse krant *The Independent* is daar een goed voorbeeld van: ‘Never mind the Western, or black experience – this tale is all about how white people love to talk.’¹³ Romney haalt een stijl-element eruit: er wordt inderdaad veel gepraat in *DJANGO UNCHAINED*. Maar omdat hij zich blijkbaar totaal niet aangesproken voelt wat er betreft historie vertoond wordt in de film, relativeert hij de controversiële elementen. Het doet hem niks, in tegenstelling tot velen in de Verenigde Staten. Voor Nederland geldt dat ik geen één artikel heb kunnen vinden dat ingaat op het controversiële aspect van de film, ondanks het feit dat Nederland ook een geschiedenis van slavernij kent. De controverse rondom *DJANGO UNCHAINED*, blijft dus vooral in de Verenigde Staten.

---

¹³Jonathan Romney, “Jonathan Romney on *Django Unchained*: It’s good then it’s bad. Well it’s Tarantino,” *The Independent*, January 20, 2013, <http://www.independent.co.uk/arts-entertainment/films/reviews/jonathan-romney-on-django-unchained-its-good-then-its-bad-well-it-is-tarantino-8458657.html>.

Dieper in op de controverse

Het thema 'slavernij & entertainment' is het onderwerp dat het meest voortkomt in de artikelen. Hierbij gaat het om de combinatie tussen de vertelvorm (een Hollywood film) en het thema slavernij (een historische gebeurtenis). De vragen die hier aan de orde zijn, luiden als volgt: wat is de balans tussen een integere vertelling en een uitbuiting van het onderwerp? Of rigoureuzer geformuleerd: mag je van zeer ernstige historische gebeurtenissen überhaupt wel een entertainmentfilm maken? Wat opvallend is aan de meningen binnen deze categorie, is dat ze volledig tegenover elkaar staan. Er is een groep die het absoluut niet acceptabel vindt dat er sensationeel entertainment wordt gemaakt over de rug van slavernij. Maar er is ook een groep die het juist goed vindt dat slavernij getoond wordt binnen de kringen van populaire cultuur.

Spike Lee is een van de meest opvallende tegenstanders van de film, blijkt ook uit deze Tweet: 'American slavery was not a Sergio Leone Spaghetti Western. It was a holocaust. My ancestors are slaves. Stolen from Africa. I will honor them.'¹⁴ Hij geeft dus aan dat hij het niet acceptabel vindt dat er entertainment gemaakt wordt van slavernij als historische gebeurtenis. De film is voor hem diep beledigend en principieel onjuist. Erin Aubry Kaplan van de *LA Times* is ook geen voorstander van de film en verwoordt het genuanceerder: "I enjoyed the movie when I was in there, but I still have a problem with Tarantino when he deals with our race. The fact is that it is an extremely Hollywood-ized vision of a critical black American experience. Some blacks are already calling the revenge-fantasy movie, especially its graphic and highly stylized violence, insensitive, exploitative and ahistorical."¹⁵ Voor Kaplan lijkt het dus op zich geen probleem dat er een film over slavernij wordt gemaakt, maar het is vooral de manier waarop. De inhoud en de stijl van de film stuiten hem tegen zijn borst.

Jamelle Bouie, profileert zich als voorstander van de film. Hij stelt op zijn blog dat *DJANGO UNCHAINED* juist een correctie is op racistische films als *BIRTH OF A NATION*.¹⁶ In zijn ogen is de film dus een positieve toevoeging aan het Hollywood-arsenaal.¹⁷ Ook Ernst Douglas zit aan de positieve kant van het spectrum, maar richt zich meer op het veronderstelde racistische aspect. In de *LA Times* verklaart hij: 'mensen die betalen voor een film waarin witte mensen door zwarte mensen worden

¹⁴ Spike Lee, "American Slavery Was Not A Sergio Leone Spaghetti Western," *Twitter.com* (blog), December 22, 2012, <https://twitter.com/SpikeLee/status/28261109177941504>.

¹⁵ Erin Aubry Kaplan, "'Django' an unsettling experience for many blacks," *Los Angeles Times*, December 28, <http://articles.latimes.com/2012/dec/28/entertainment/la-et-django-reax-2-20121228>.

¹⁶ *The Birth of a Nation*, directed by David Wark Griffith (1915; Los Angeles, CA: David W. Griffith Corp, 1915), DVD.

¹⁷ Jamelle Bouie, "Quick Thoughts on *Django Unchained*," *Jamelle Bouie.net* (blog), December 29, 2012, <http://jamellebouie.net/blog/2012/12/29/quick-thoughts-on-django-unchained>.

afgemaakt. Dat is toch het toppunt van antiracisme?¹⁸ Dat de film racistisch zou zijn is voor Douglas dus ondenkbaar.

Kortom, DJANGO UNCHAINED houdt de gelederen bezig. De meningen over dit onderwerp staan recht tegenover elkaar. In de artikelen is te zien dat auteurs kiezen tussen het positieve: Hollywood schijnt licht op het thema slavernij, of het negatieve: Hollywood misbruikt het thema slavernij (om er bijvoorbeeld een winstgevende film van te maken).

Een ander onderwerp wat veel voorkomt binnen het debat, is 'film & historie'. Het gaat hierbij om de vraag of de historie correct is weergegeven, en in hoeverre dit relevant is. De meeste artikelen die zich richten op dit onderwerp, positioneren zich als tegenstander van de film. Tavis Smiley: 'When you give Hollywood license to rewrite your history, your culture is in trouble.'¹⁹ Smiley is dus niet blij met de representatie die Hollywood neer probeert te zetten. Hij wil niet dat Hollywood aan de haal gaat met zijn verleden. Ook Jelani Cobb van *The New Yorker* valt de film aan op dit punt, maar dan meer vanuit een wetenschappelijk oogpunt. In het artikel *Tarantino Unchained* verklaart ze dat het historisch concept van slavernij niet volledig helder is.²⁰ De opvattingen over het onderwerp lopen uiteen, evenals de mate van kennis. Daardoor levert de vermenging tussen fantasie en werkelijkheid een probleem op, men weet namelijk niet waar de werkelijkheid stopt en de fantasie begint. Vanuit dit idee, maakt Ross Douthat van *National Review* een vergelijking met *INGLOURIOUS BASTERDS* (2009).²¹ Deze film nam zichzelf nooit serieus. Dat hoefde ook niet, want er waren al films over de Tweede Wereldoorlog die zichzelf serieus namen, zoals *SCHINDLERS LIST* (1993).²² DJANGO UNCHAINED heeft in die zin geen voorganger: er zijn nog geen (recente en bekende) films gemaakt over slavernij die wel serieus ingaan op het drama. DJANGO UNCHAINED is dus niet een aanvulling op een bestaande reeks zoals *INGLOURIOUS BASTERDS* dat wel was. Dit brengt historische werkelijkheid in het geding volgens Douthat. Er wordt namelijk in DJANGO UNCHAINED een eenzijdig beeld neergezet van de slavernijperiode en er zijn weinig tot geen recente films die een andere werkelijkheid laten zien. Er zijn geen films die DJANGO UNCHAINED compenseren.

---

¹⁸ Douglas Ernst, "Django Unchained: Uncomfortable for people who want to believe they're still chained," *Douglasernstblog.com* (blog), December 28, 2012, <http://douglasernstblog.com/2012/12/28/django-unchained-uncomfortable-for-people-who-want-to-believe-theyre-still-chained>.

¹⁹ Marlow Stern, "Tavis Smiley on Quentin Tarantino's *Django Unchained*," *The Daily Beast*, January 4, 2013, <http://www.thedailybeast.com/newsweek/2013/01/04/tavis-smiley-on-quentin-tarantino-s-django-unchained.html>.

²⁰ Jelani Cobb, "Tarantino Unchained," *The New Yorker*, January 2, 2013, <http://www.newyorker.com/online/blogs/culture/2013/01/how-accurate-is-quentin-tarantinos-portrayal-of-slavery-in-django-unchained.html>.

²¹ Ross Douthat, "Rewriting Slavery," *National Review*, January 28, 2013, <https://www.nationalreview.com/nrd/articles/337374/rewriting-slavery>.

²² *Schindlers List*, directed by Steven Spielberg (1993; Universal City, CA: Universal Pictures 2004), DVD.

De vermenging tussen de werkelijkheid en de fantasie van Tarantino, nodigt dus uit om na te denken over de relatie tussen historie en fictie binnen populaire cultuur. Mensen voelen zich duidelijk aangesproken als Hollywood 'aan de haal gaat' met hun verleden. Typerend is dan ook de keuze van het woord 'rewrite' door Smiley. De representatie die Hollywood neerzet, is volgens zijn idee een herschreven versie van de 'werkelijke' geschiedenis. Daarmee insinueert hij dat Hollywood de kracht heeft om het idee over een bepaald onderwerp te beïnvloeden. Met andere woorden, Hollywood representeert de geschiedenis niet alleen, het zorgt er ook voor dat mensen het aannemen als werkelijke geschiedenis. In het theoretisch gedeelte van dit essay zal ik op dit aspect dieper op ingaan.

Hoofdstuk 3   Cultureel Trauma & Representatie

De reacties op DJANGO UNCHAINED zijn te koppelen aan aan het concept 'cultureel trauma' dat is beschreven door Alexander et al. (2001). De bron van deze informatie is het boek *Cultural trauma: Slavery and the Formation of African-American Identity* van Ron Eyeran (2001).²³ Na een uiteenzetting van dit concept zal ik dieper ingaan op de representatie van historische gebeurtenissen binnen populaire cultuur aan de hand van de theorie van George Libsitz en Robert Rosenstone.

Cultureel trauma

Met slavernij doelt Alexander et al. niet op slavernij als een institutie of als een directe ervaring, maar slavernij als een cultureel trauma. Er is immers verschil tussen een trauma als een individuele ervaring, of een trauma als een cultureel proces: 'As cultural process, trauma is mediated through various forms of representation and linked to the reformation of collective identity and the reworking of collective memory.'²⁴ Een cultureel trauma is dus een gebeurtenis die via allerlei soorten representaties verspreid wordt naar nieuwe generaties. Door het collectief geheugen ontstaat er een gezamenlijke identiteit: mensen met dezelfde achtergrond en dezelfde geschiedenis.

In het geval van een traumatische gebeurtenis, is het voor bevolkingsgroepen belangrijk dat hun geschiedenis goed en integer verteld wordt. Dit vormt een strijd rondom betekenis en identiteit, dat Alexander et al. het traumaproces noemt.²⁵ In deze strijd gaat het om de afkomst van slachtofferschap en de erkenning van het leed door anderen. De National Association for the Advancement of Colored People (NAACP, 1909), die ik bij de reacties op DJANGO UNCHAINED al een keer noemde, is een voorbeeld van een organisatie die hiernaar streeft. De organisatie is na de afschaffing van slavernij in de Verenigde Staten opgericht en zet zich in voor een integere weergave van de Afro-Amerikaanse geschiedenis.²⁶

Samengevat gaat een cultureel trauma dus over een groep mensen die generatie op generatie geconfronteerd wordt met ernstige gebeurtenissen uit het verleden. Deze confrontatie komt voor een groot deel voort uit massamedia en populaire cultuur. Het principe dat de geschiedenis goed en integer weergeven wordt, is hierbij belangrijk zodat er sprake kan zijn van erkenning van het slachtofferschap. Bij een cultureel trauma gaat het dus om het 'respect van de herinnering'.

---

²³ Ron Eyeran, *Cultural Trauma: Slavery and the Formation of African American Identity* (Cambridge: Cambridge University Press, 2001), 1.

²⁴ Eyeran, *Cultural Trauma*, 1.

²⁵ Eyeran, *Cultural Trauma*, 4.

²⁶ Eyeran, *Cultural Trauma*, 3.

Representatie

De kwestie rondom representatie is altijd al een zorg geweest voor de zwarte Amerikanen, stelt George Libsitz in het boek *Time Passages, 'Collective Memory and Popular Culture'*.²⁷ In de introductie van zijn boek geeft Libsitz scherp weer wat de verhoudingen zijn tussen representatie en historie. Hij beschrijft een anekdote over de jazzmuzikant Rahsaan Roland Kirk. Deze stoere zwarte man, met een donkere zonnebril en twee saxofoons om zijn nek, entertainde in een club waar vooral een blank publiek op afkwam. Zijn humoristische en satirische repertoire bestond uit etnisch gerelateerde nummers, zoals een nummer dat gaat over het feit dat er minder zwarte dan witte noten op een piano zitten. Voordat hij met zijn theatrale verschijning in de club begon te spelen, sprak hij zijn publiek altijd toe met de woorden: 'This ain't no sideshow'.²⁸ Het was zéker een show die hij speelde, maar het was geen bijzaak, geen nevenactiviteit. De reden dat Kirk als zwarte man tussen een wit publiek geen nevenattractie was, is geschiedenis, stelt Libsitz. Kirk is een voorbeeld van iemand die een traumatische historische gebeurtenis omzet in muziek. Kirk representeert de historie met kunst en humor. Het is entertainment, maar het is geen sideshow.²⁹

De representatie laat zowel mogelijkheden zien als problemen verklaart Libsitz. Aan de ene kant is het belangrijk dat de historie onderdeel blijft van het dagelijks leven. Aan de andere kant geeft Kirk een gelaagde boodschap met allerlei coderingen die men op verschillende manier kan interpreteren. Deze coderingen kunnen naast serieus ook worden opgevat als een willekeurig verhaal binnen de commerciële vrijetijdindustrie.³⁰ De transitie van ernstige gebeurtenissen uit het verleden naar populaire cultuur, is dus labiel van aard. Historische gebeurtenissen worden in een concept gegoten waarna de interpretatie onzeker wordt. Daarom is de representatie van historie middels populaire cultuur dus problematisch volgens Libsitz.

Robert A. Rosenstone daarentegen, is groot voorstander van historie vertelt door film. In het boek *Film on History History on film* (2006), verklaart hij dat film andere vraagstukken beantwoordt dan de wetenschappelijke geschiedschrijving.³¹ Bij film draait het niet om wat er precies gebeurd is, maar om wat er gebeurd zou kunnen zijn. Ondanks het gegeven dat de feiten minder accuraat zijn, heeft een film zeggingskracht die sterker is dan de opsomming van de feiten. Een film kan je

---

²⁷ Eyerman, *Cultural Trauma*, 14.

²⁸ George Libsitz, *Time Passage: Collective memory and American popular culture* (London: University of Minnesota Press, 1994), 3-4.

²⁹ Libsitz, *Time Passages*, 3-4.

³⁰ Libsitz, *Time Passages*, 4.

³¹ Robert A. Rosenstone, *History on Film / Film on History* (Harlow: Pearson Education Limited, 2006), 156.

meevoeren naar vroeger, kan je laten inleven en de ernst laten voelen van een bepaalde gebeurtenis. Bovendien is een film in staat een cultureel trauma dichtbij te halen, en het thema aan te laten sluiten bij de huidige eisen van het publiek. Rosenstone vindt daarom een historische film niet slechter maar eerder ‘anders’ dan traditionele geschiedschrijving. Film stelt andere vragen en geeft andere antwoorden.³² Bovendien verklaart Rosenstone dat historische films vaak gemaakt worden op het moment dat er sprake is van culturele of politieke stress rondom het onderwerp. Mede om daarom is het volgens hem een uitstekende vorm van geschiedschrijving.³³

DJANGO UNCHAINED als representatie

Volgens de theorie van Rosenstone zou DJANGO UNCHAINED dus een goede manier zijn om slavernij aan te kaarten. De film brengt het thema dichtbij, zodat men niet alleen *weet* maar ook *voelt* hoe vreselijk slavernij was. Wat Rosenstone daarvoor inlevert, is dat de feiten minder accuraat gerepresenteerd worden. In de reacties op DJANGO UNCHAINED is dit geluid ook te horen, bijvoorbeeld van David Silbey in *The chronicle*: ‘Tarantino all pays homage to his beloved b-movies, re-writing the past metaphorically rather than academically.’³⁴ Oftewel, academisch gezien geeft DJANGO UNCHAINED geen geschiedenisles, maar metaforisch gezien wel. De politiek-incorrecte wraakfilm van Tarantino ‘past de bal’ naar de underdog en laat deze sensationeel zegevieren.

Volgens de theorie van Libsitz is het gegeven dat DJANGO UNCHAINED een onwerkelijke representatie geeft van de historie zeer problematisch. De historie wordt namelijk onjuist gerepresenteerd, en de interpretatie van de gelaagde boodschap is onzeker doordat de historische feiten wordt omgezet in entertainment. Wesley Morris in van *The Boston Globe* deelt deze opvatting ook: ‘I really like “Django Unchained,” but I didn’t like watching it amid the moronic laughter of some of his movie-geek fans. That’s the fascinating danger of Tarantino’s revisionism.’³⁵ Ondanks dat Morris dus niet principieel tegen is, maakt hij zich zorgen over de interpretatie van de film. Het gelach dat Morris beschrijft van de Tarantino-fans in de bioscoop, is een voorbeeld van het punt dat Libsitz wil maken: het is onzeker hoe men de gelaagde boodschap over in dit geval slavernij als historische gebeurtenis

---

³² Rosenstone, *History on Film*, 164.

³³ Rosenstone, *History on Film*, 162.

³⁴ David Silbey, “Tarantino vs. Spielberg: Two Films About Slavery,” *The Chronicle*, January 5, 2013, <http://chronicle.com/blognetwork/edgeofthewest/2013/01/05/tarantino-vs-spielberg-two-films-about-slavery/>.

³⁵ Wesley Morris, “Tarantino Blows up the spaghetti western in ‘Django Unchained,’” *The Boston Globe*, December 24, 2012, <http://www.boston.com/ae/movies/2012/12/25/tarantino-blows-the-spaghetti-western-django-unchained/1K8om7OnlojKUf8rjr75pK/story.html>.

binnen de populaire cultuur interpreteert. Vooral bij een film als DJANGO UNCHAINED, deze is nu eenmaal grappig en ernstig tegelijkertijd.

DJANGO UNCHAINED en het culturele trauma

De reacties op DJANGO UNCHAINED tonen aan dat er in de VS een onvervalste strijd heerst rondom betekenis en identificatie van de slavernijperiode. De precieze betekenisgeving, daar lijkt de kern te zitten van het probleem. De betekenisgeving gaat over *hoe* het precies gebeurde. Bijvoorbeeld de kwestie ‘hoe reageerde de slaven op hun onderdrukking?’ De film vertelt, weliswaar vanuit het cartooneske personage en ‘verliezer’ Calvin Candie, dat slaven niet voor zichzelf opkwamen. Maar in de werkelijkheid, toont Jelani Cobb in *The New Yorker* aan, waren er juist veel slavenopstanden.³⁶ Sterker nog, deze opstanden stonden aan de basis van het einde van de slavernijperiode. Dat laat de film niet zien. DJANGO UNCHAINED zet dus de juiste erkenning en betekenisgeving onder druk.

De heftige reacties laten zien dat de VS het thema nog niet met rust kan laten. Men heeft nog geen vertrouwen in de erkenning en de betekenisgeving van het historisch concept slavernij. Voorstanders van de film zien het door de vingers dat de werkelijkheid vervormd wordt: men gaat uit van het goede aspect, namelijk dat het thema besproken wordt. Tegenstanders van de film, die het uiteraard ook belangrijk vinden dat slavernij niet vergeten wordt, stuit de manier-waarop tegen de borst. Men worstelt met het thema en probeert een juiste houding te vinden ten opzichte van slavernij. Oftewel, er is een strijd gaande om betekenis en identiteit. Zoals ik in het theoretisch gedeelte uiteen zette, noemt Alexander et al. deze strijd het traumaproces. Dat is wat DJANGO UNCHAINED los maakt in de VS. De voor- en tegenstanders die met elkaar in discussie gaan is een gemeenschappelijke denkoefening, waarbij publiekelijk wordt gesproken over hoe men met het thema dient om te gaan, en hoe men inhoudelijk tegen het thema aankijkt.

DJANGO UNCHAINED wordt vol controverse ontvangen, blijkbaar niet vanwege heftige filmische aspecten zoals geweld of racistische taal, maar vanwege het onderwerp en het thema van de film. Aan de hand van de theorieën van Rosenstone en Libsitz kan hiermee geconcludeerd worden dat de VS een cultureel trauma heeft, en om die reden struikelt over een film als DJANGO UNCHAINED. Het feit dat Tarantino zo’n gevoelige geschiedenis representeert en herschrijft – en ook nog eens op deze wijze – gaat voor veel Amerikanen te ver. Het vertekent de geschiedenis – en daarmee de collectieve identiteit van de VS.

---

³⁶ Cobb, “Tarantino Unchained.”

Hoofdstuk 4 CONCLUSIE

In dit essay heb ik de eerste reacties op DJANGO UNCHAINED uiteen gezet, waarna ik dit gekoppeld heb aan het concept cultureel trauma van Alexander et al. Hieruit is gebleken dat DJANGO UNCHAINED het culturele trauma in de VS blootlegt en dat de reacties onderdeel zijn van een traumaproces. Met dit uitgangspunt kom ik terug op de hoofdvraag die ik middels dit essay probeer te beantwoorden: *Hoe zal Django Unchained de geschiedenis ingaan, afgaande op de eerste reacties?*

Afgaande op de eerste reacties, verwacht ik dat DJANGO UNCHAINED als een belangrijke, en memorabele film de geschiedenis ingaat. Aan de hevige discussie in de Verenigde Staten, die nagenoeg volledig verbleekt in het buitenland, is te zien dat de film het culturele trauma blootlegt. DJANGO UNCHAINED representeert een Amerikaans onderwerp en een Amerikaans probleem. Wetenschappers, journalisten, politici en bekende figuren mengen zich in het debat en gaan in op tal van verschillende thema's. Deze reacties worden door de film ontlokt. Een onvervalste provocatie, zoals Peter Travis van *The Rolling Stone* mooi uitdrukt: 'Wake up, people. Tarantino lives to cross the line. Is *Django Unchained* too much? Damn straight. It wouldn't be Tarantino otherwise.'³⁷

Doordat DJANGO UNCHAINED geen voorgangers heeft zoals INGLOURIOUS BASTERDS dat wel had met bijvoorbeeld *Schindlers List*, lijkt de film vooruit te lopen op zijn tijd. Tarantino durfde met een flying-kick het thema aan te gaan. Dat zorgde voor commotie en de openbaring van het culturele trauma slavernij. Het zorgde voor discussie en een verkenning ten opzichte van een heel aantal ideeën: Hoe kijkt men tegen het historisch concept slavernij aan? Wat gebeurde er *precies* in de periode waarin de Verenigde Staten slavernij kende? Wat zegt de periode over de huidige maatschappij? Wat is de relatie tussen een historische gebeurtenis en populaire cultuur? En vooral: Hoe ver mag een auteur gaan in het verbeelden van een bepaald historisch onderwerp?

Als we over 50 jaar terugkijken naar 2013, verwacht ik, dat DJANGO UNCHAINED veelzeggend is over de Verenigde Staten en de tijd waarin het zich nu begeeft. De film gaat niet alleen over de Verenigde Staten, de film en het debat zijn een belichaming van de Verenigde Staten. Wat de zwarte muzikant Kirk zei over zijn show, lijkt ook op te gaan voor DJANGO UNCHAINED: 'This ain't no sideshow'. DJANGO UNCHAINED ging niet onopvallend voorbij en zal zeer waarschijnlijk nog lang besproken worden.

---

³⁷ Peter Travers, "Django Unchained," *Rolling Stone*, December 13, 2012, <http://www.rollingstone.com/movies/reviews/django-unchained-20121213#ixzz2Km7x3Nr4>.

LITERATUURLIJST

Cobb, Jelani. "Tarantino Unchained." *The New Yorker*, January 2, 2013.
<http://www.newyorker.com/online/blogs/culture/2013/01/how-accurate-is-quentin-tarantinos-portrayal-of-slavery-in-django-unchained.html>.

Couch, Aaron. "NAACP Image Awards Winners Announced." *The Hollywood Reporter*, January 2, 2013. <http://www.hollywoodreporter.com/news/naacp-image-awards-winners-announced-417553>.

Debruge, Peter. "Django Unchained." *Variety*, December 11, 2012.
<http://variety.com/2012/film/reviews/django-unchained-1117948899/>.

Django Unchained. Directed by Quentin Tarantino. 2012. New York City, NY: The Weinstein Company, 2012. DVD.

Donald J Trump. *Twitter.com/realdonaldtrump* (blog).
http://www.huffingtonpost.com/2013/02/25/donald-trump-django-unchained-racist-video_n_2759165.html.

Douglas Ernst. *Douglasernstblog.com* (blog).
<http://douglasernstblog.com/2012/12/28/django-unchained-uncomfortable-for-people-who-want-to-believe-theyre-still-chained>.

Douthat, Ross. "Rewriting Slavery." *National Review*, January 28, 2013.
<https://www.nationalreview.com/nrd/articles/337374/rewriting-slavery>.

Eyerman, Ron. *Cultural Trauma: Slavery and the Formation of African American Identity*. Cambridge: Cambridge University Press, 2001.

IMDb. "Awards for Django Unchained." Accessed March 31, 2013.
http://www.imdb.com/title/tt1853728/awards?ref_=tt_awd.

IMDb. "Biography Quentin Tarantino." Accessed March 31, 2013.
<http://www.imdb.com/name/nm0000233/bio>.

IMDb. "Release info *Django Unchained*." Accessed March 31, 2013.
<http://www.imdb.com/title/tt1853728/releaseinfo>.

Inglourious Basterds. Directed by Quentin Tarantino. 2009. New York City, NY: The Weinstein Company, 2011. DVD.

Jamelle Bouie. *Jamellebouie.net* (blog).
<http://jamellebouie.net/blog/2012/12/29/quick-thoughts-on-django-unchained>.

Kaplan, Erin Aubry. "'Django' an unsettling experience for many blacks." *Los Angeles Times*, December 28, 2012.
<http://articles.latimes.com/2012/dec/28/entertainment/la-et-django-reax-2-20121228>.

Lee, Spike. "Spike Lee Slams Django Unchained: 'I'm not gonna see it.'" *Vibe*, December 21, 2012. <http://www.vibe.com/article/spike-lee-slams-django-unchained-im-not-gonna-see-it>.

Libsitz, George. *Time Passage: Collective memory and American popular culture*. London: University of Minnesota Press, 1994.

Lincoln. Directed by Steven Spielberg. 2012. Universal City, CA: DreamWorks Studios, 2012. DVD.

Morris, Wesley. "Tarantino Blows up the spaghetti western in 'Django Unchained.'" *The Boston Globe*, December 24, 2012. <http://www.boston.com/ae/movies/2012/12/25/tarantino-blows-the-spaghetti-western-django-unchained/1K8om7OnlojKUf8rjr75pK/story.html>.

Puchko Kristy. "Now it's *Django Unchained* Action Figures Causing Controversy." *Cinema Blend*, January 8, 2013. <http://www.cinemablend.com/new/Now-It-Django-Unchained-Action-Figures-Causing-Controversy-34998.html>.

Rainer, Peter. "Quentin Tarantino's 'Django Unchained' is entertaining, but the same old schtick." *The Christian Science Monitor*, December 25, 2012. <http://www.csmonitor.com/The-Culture/Movies/2012/1225/Quentin-Tarantino-s-Django-Unchained-is-entertaining-but-the-same-old-schtick>.

Romney, Jonathan. "Jonathan Romney on *Django Unchained*: It's good then it's bad. Well it's Tarantino." *The Independent*, January 20, 2013. <http://www.independent.co.uk/arts-entertainment/films/reviews/jonathan-romney-on-django-unchained-its-good-then-its-bad-well-it-is-tarantino-8458657.html>.

Rosenstone, Robert A. *History on Film / Film on History*. Harlow: Pearson Education Limited, 2006.

Samuels, Allison. "Quentin Tarantino on *Django Unchained* and the Problem with 'Roots.'" *The Daily Beast*, December 10, 2012. <http://www.thedailybeast.com/newsweek/2012/12/09/quentin-tarantino-on-django-unchained-and-the-problem-with-roots.html>.

Schindlers List. Directed by Steven Spielberg. 1993. Universal City, CA: Universal Pictures, 2004. DVD.

Silbey, David. "Tarantino vs. Spielberg: Two Films About Slavery." *The Chronicle*, January 5, 2013. <http://chronicle.com/blognetwork/edgeofthewest/2013/01/05/tarantino-vs-spielberg-two-films-about-slavery/>.

Spike Lee. *Twitter.com/spikelee* (blog). <https://twitter.com/SpikeLee/status/282611091777941504>.

Stern, Marlow. "Tavis Smiley on Quentin Tarantino's *Django Unchained*." *The Daily Beast*, January 4, 2013. <http://www.thedailybeast.com/newsweek/2013/01/04/tavis-smiley-on-quentin-tarantino-s-django-unchained.html>.

The Birth of a Nation. Directed by David Wark Griffith. 1915. Los Angeles, CA: David W. Griffith Corp, 2004. DVD.

Travers, Peter. "Django Unchained." *Rolling Stone*, December 13, 2012.
<http://www.rollingstone.com/movies/reviews/django-unchained-20121213#ixzz2Km7x3Nr4>.